

6.

Önbizalom, minősítés és az „önmagához viszonyított” gyermek

2009.

9.
SZÁMMAGYAR
KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2009. NOVEMBER • ÚJ ÉVFOLYAM • 9. SZÁM

Fotó • BIRÓ ISTVÁN

ISSN 2065-9725

9 772065 972004

ÁRA 2,5 LEI

NILS HOLGERSSON CSODÁLATOS UTAZÁSA HÁROMSZÉKEN

Repüljük körbe a világot!

Sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum • 2009. december 15–2010. január 20.

A sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum ad otthont 2009. december 15-től 2010. január 20-ig a *A történetek, amelyek körbepülték a világot* című tárlatnak. A kiállítás a történelem első női irodalmi Nobel-díjasának, Selma Lagerlöfnek – aki éppen száz éve vette át a magas kitüntést – és legendás történetének, a *Nils Holgersson csodálatos utazása Svédországon át* című mesének kíván méltó emléket állítani, illetve megismertetni vele az olvasás élményével mostanság barátkozókat.

Háromoldalú együttműködés

Az egész úgy kezdődött, hogy 1906-ban a svéd kormány pályázatot hirdetett egy olyan olvasókönyv megírására, amelyből a gyerekek megismerhetik hazájuk, tájaik hagyományait. Selma Lagerlöf történetének főhőse, Nils egy törpévé varázsolt kisfiú, aki a vadludakkal vándorútra kel, és Márton gúnár hátán beutazza az országot. Nils – ugyancsak varázslat hatására – megérti az állatok beszédét, és belelát az emberi szívekbe is. Különleges képességei lehetővé teszi, hogy emberi életsorokkal ismerkedjen és megszeresse az állatokat. Utazása kezdetén semmirekellő kis fickó volt, de mire a varázslat eloszlik és visszatér szüleihez, az átélte élmények remek gyerekké formálják.

A tárlat a svédországi Värmland megye – Selma Lagerlöf szülőhelye –, a magyarországi Heves megye és Háromszék immár ötéves múltra visszatekintő háromoldalú együttműködésének eredménye, témái és programjai közül pedig az egyik legérdekesebb, a mesék világába kalauzolja el az érdeklődőket.

Közös családi társasjátékok a múzeumban

A Svédországból érkező, *A történetek, amelyek körbepülték a világot* című tárlathoz gazdag múzeumpedagógiai programsorozat, foglalkozások is társulnak, amelyek mondanivalójában minden bizonnyal fontos helyet kap majd

Nils Holgersson szál-
lógévé vált egyik gondolata is: „*inkább maradjak törpe, minthogy eláruljam a barátomat.*”

• Selma Lagerlöf (1858–1940).

A svéd író
a történelem
első női
irodalmi
Nobel-díjasa

A sepsiszentgyörgyi kiállítás is állandó részvételre próbálja buzdítani a tárlatlátogatókat, gyerekeket és szülőket egyaránt, ennek érdekében közös családi társasjátékok várják majd őket.

A kicsik libahintán álmodhatják magukat Nils helyébe, képeslapot nyomtathatnak, ujjbábokat, hűtőmágneseket, ajándéktárgyakat készíthetnek. Svédországról szóló kvízzá-

• A történetek, amelyek körbepülték a világot.

A Svédországból érkező tárlathoz múzeumpedagógiai programsorozat társul

tékban mérhetik össze tudásukat, a kiállítás keretében kialakítandó olvasósarokban pedig feleleveníthetik Nilsszel kapcsolatos élményeiket. Az állatokat ábrázoló kétnyelvű kártyák segítségével pedig egy kis svéd nyelvleckében is részesülhetnek.

December 15-től tehát Nils Holgersson vár mindenkit a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumban. Repüljük együtt körbe álmaink birodalmát!

Lerótt adósság

Elégtétellel nyugtázhatjuk, hogy több-éves huzavona után az ötvenharmadik évfordulón végre helyére kerülhetett a kolozsvári Sétatéren a magyar forradalom és szabadságharc emlékműve. A Kolozsvár Társaság kezdeményezésére kiírt pályázat nyertesének, Szakáts Béla temesvári szobrászművész alkotásának köztéren való elhelyezésével régi adósságot sikerült törleszteni; régít már csak azért is, mert a kincses városnak kiemelt szerepe volt a forradalom erdélyi eseményeinek szempontjából.

Ezek közül az egyik legjelentősebb a képzőművészeti hallgatók október 24-én megtartott gyűlése volt Mátyás király szülőházában, amelyen a jelenlévők többek között az alábbiakat követelték: egyetemi autonómiát, az orosz és a román nyelvnek a kötelező tantárgyak közül való kivételét, a nyugati diákszövetségekkel való kapcsolattartás engedélyezését, és azt, hogy az egyetemi felvételnél ne a társadalmi származás, hanem a tehetség legyen mérvadó. A kommunista rendszer hírhedt megtorló gépezete, a Szekuritáté nem teketóriázott sokat, már másnap megkezdte a letartóztatásokat.

A másik hasonlóan emlékezetes, kolozsvári forradalmi esemény az 1956. november 1-jei világitás volt, aminek következtében a Bolyai Egyetemről és a teológiáról több diákot és tanárt

azért börtönöztek be, mert Halottak Napiján fekete karszalaggal a karjukon a Házsongárdi temetőben megemlékeztek az erdélyi magyar szellemi élet jelentős képviselőiről, és sírjuknál koszorút helyeztek el.

Íme, néhány fontosabb esemény, amely Kolozsvárt az ötvenhatos magyar forradalomhoz kapcsolta. Nem beszélve a kincses városban zajló koncepciók és kirakatperek soráról, illetve a kolozsvári katonai törvényszék tárgyalásairól, amelyek során futószalagon osztogatták a súlyos börtönéveket, a halálos ítéleteket; koholt vádak alapján emberek életét tették tönkre, ártatlanul hurcolva meg őket a romániai börtönökben, a Duna-delta, illetve Brăila Nagyszigete kényszermunkatáboraiiban.

A Kolozsváron felavatott '56-os emlékmű a mártírok iránti tisztelet kifejezése mellett az egykori politikai elítéltek egyfajta erkölcsi rehabilitációjaként is értékelhető, méghozzá olyankor, amikor a jogi úton történő teljes elégtétel-szolgáltatás sajnálatos módon még mindig nem történt meg. Jóllehet idén tavasszal, húsz év után a parlament végre elfogadta azt a törvényt, amely kimondja a kommunizmus politikai elítélteinek rehabilitálását, ez nem jelent igazi, csupán félmegoldást. A jogszabály lehetőséget ad ugyan azok számára, akik szembe fordultak a kommunista diktatúrával

• **A börtönkapu.** A Szakáts Béla temesvári szobrász tervezte '56-os emlékmű avatásán Szili Katalin, az MSZP politikusa is részt vett

egyfajta erkölcsi jóvátételre, hiszen az egykori politikai foglyok a bíróságon kérhetik az ellenük hozott ítélet törlését, de ezért több pert is kell indítaniuk a román állam ellen, ami egyáltalán nem ideális megoldás.

Kolozsvár tartozott ezzel az emlékművel. De még adós valamilyen emlékeztetővel annak a több ezer magyarnak, akit 1944. október 11–12-én hurcoltak el ártatlanul szovjetunióbeli lágerekbe, a román katonasággal karöltve, a városba bevonuló szovjet erők.

PAPP ANNAMÁRIA
(A cikk megjelent a *Szabadság* – Erdélyi közéleti napilapban)

A forgóajtó mint jelkép

Erdély-szerke megemlékeztek az 1956. október 23-i magyar forradalomról. Kolozsváron és Kézdivásárhelyen ez alkalomból '56-os emlékművet avattak (Kézdivásárhelyen Vetró András szobrászművész alkotását); Snagovon a romániai forradalmárok képviselői megkoszorúzták Nagy Imre emlékoszlopát. Kolozsváron az '56-os megemlékezés október 23-án ökumenikus istentisztelettel kezdődött a belvárosi unitárius templomban; felavatták a Szakáts Béla temesvári szobrász által tervezett, a Sétatéren felállított '56-os emlékművet. Az ünnepségen Szili Katalin, az MSZP politikusa, Markó Béla, az RMDSZ szövetségi elnöke és Smaranda Enache emberjogi harcos is részt vett. Az emlékműállító Kolozsvár Társaság elnöke, Kántor Lajos szerint a keretből és egy abba helyezett forgóajtóból álló alkotás könnyen megfejtethető '56-os szimbólum, ugyanis egyik oldala a börtönkapu, a másik pedig a rajta lévő napszimbólummal, a rozettával a reménység, a szebb jövő jelképe.

Beszélgetés Kelemen Hunorral, az RMDSZ államelnökjelöltjével

„Semmit sem ér a törvény betűje, ha nem alkalmazzák rendesen”

– A romániai oktatás minden szintjén azt lehet hallani, hogy a tanügyben hatalmas káosz uralkodik, valamint hogy a hazai oktatás egészére ráférne a reform. Ha az RMDSZ – az államelnökválasztás eredményeinek függvényében – kormányra kerülne, hogyan változtatná meg az oktatási rendszert, hogy az elsősorban a kisebbségi oktatásnak, de ugyanakkor a romániai oktatás egészének előnyére váljon? Hogyan módosítanák az Andronescu-Miclea-féle, szeptemberben a kormány általi felelősségvállalással elfogadott oktatási törvénycsomagot?

– A tervezettel kapcsolatban nagyon megoszlanak a vélemények. Van, aki szerint reformnak minősül, mások szerint nem. Egyesek úgy vélekednek, hogy túlságosan „előre megy”, mások szerint „nem hoz újat” – ez valóban meglehetősen bonyolult kérdés. Én azt hiszem, hogy jelen pillanatban nagyon nehéz elképzelni egy olyan oktatási reformot, amellyel a társadalom többsége egyetértene. És persze mindig lesznek olyanok, akik nem támogatnak egy bizonyos irányt vagy elképzelést. Ezért arra kell törekedni, hogy a többségnek – ha nem is a nagy többségnek – a támogatását élvezze egy ilyen reform. Ugyanakkor lényeges, hogy a minőségi oktatásra és versenyképes emberek nevelésére fektessük a hangsúlyt. Mert másként hiába adunk oklevelet a diák kezébe... Azt kell szem előtt tartanunk, hogy az oktatás tartalmi szempontból minőségi és versenyképes legyen.

– Ugyanakkor az oktatás decentralizációja is fontos lenne a reform szempontjából.

– Ami az intézmények működését, finanszírozását illeti: az önkormányzatok hatáskörébe kellene utalni az igazgatók kinevezését, a tanárok alkalmazását, egyáltalán az ellenőrzést. Mindezt úgy kellene megvalósítani, hogy az oktatás tartalmába mégse az önkormányzat szóljon bele teljes egészében, hanem az oktatási

szakemberek. A metodológiát nyilván a szakmára kell hagyni. Ugyanakkor meggyőződésem, hogy az egyéb döntések meghozatalát az önkormányzatokra kellene bízni. Amíg nem teszünk őket felelőssé, nem tudhatjuk, milyen döntést hoznak. Persze az is megtörténhet, hogy születnek majd rossz döntések – mondjuk az ezerből tíz-tizenöt. De érdemes arról álmodni, hogy az oktatás nem csak akkor lesz minőségi, ha Bukarestben, a minisztériumban döntenek mindenben: a kinevezések, az érettségi tételek, a képességi vizsgák ügyében – hogy ne is beszéljünk más típusú döntésekről.

– A törvénycsomagnak a kisebbségi oktatás szempontjából nyilvánvalóan van jó néhány hiányossága. Min változtatnának még?

– Vannak hiányosságok, és ezeket természetesen pótolni kell. Elsősorban a kisebbségi oktatás szempontjából: a háromezrész felét le kell hozni (ahhoz, hogy egy iskola önálló jogi személy lehessen, legkevesebb 300 diáknak kell az intézménybe járnia – szerk. megj.), mert a szórványban működő intézmények esetében ez problémát jelent. Mivel a törvény csak jövő évben lép életbe, azt hiszem, lesz lehetőség arra, hogy ezen változtassunk. Akár kormánypozícióból, akár a parlamentben, törvénykezéssel – ezen mindenképpen szükséges módosítani. Ugyanakkor rendezni kellene az anyanyelvi oktatással kapcsolatban számos megoldatlan problémát: például a történelem és a földrajz anyanyelven való oktatásának kérdését. Ennek szükségességét mindenki elismeri, e tekintetben a magyar közösség egésze egyetért a magyar oktatókkal. A felekezeti oktatás állami költségvetésből való fenntartását jelenleg valamilyen mértékben garantálja a törvény, de ezt is jó lenne tovább építeni. Ezenkívül, ami mégiscsak jó, és amit erősíteni kell, az az, hogy a normatív támogatásnál a diákot kövesse a támogatás: ha az egyik iskolából egy másikba megy át a

gyerek, akkor úgymond a pénz is „kövesse” őt. Természetesen ennek is megvan a hátulütője: ha eszerint toborozzák a diákokat, akkor megtörténhet, hogy egyes iskolák kiürülnek, ezzel pedig akadályozzák majd finanszírozást is. Tehát ez is problémának tekinthető, de az alapfinanszírozást mindenképpen biztosítani kell, és ehhez kell hozzátenni a normatív finanszírozást. A reform alapkérdéseiben a szakembereknek kell okosnak lenniük. Hiszen az oktatásnak vannak olyan tartalmi kérdései is, amelyekben a politikusoknak csak akkor szabad döntenie, ha a szakma többsége támogatja. Azt is fenntartom, hogy a szakképzést, szakoktatást meg kellene erősíteni, hiszen az elmúlt húsz évben nagyon lecsökkent a szakiskolák aránya, és rengeteg kiürülő szakma van, mert nincsen utánpótlás. Ezt pedig nem lehet másképp elindítani, csupán alapos, 10–15 éves, hosszabb távú stratégiával. Ehhez viszont tudni kell, hogy milyen szakmáknak van jövője. A piacra kell munkaerőt képezni, az oktatásnak pedig nem szükséges föltétlenül diplomaorientálnak lennie. Hiszen nem az a fontos, hogy oklevele legyen a pályakezdeknek, hanem az, hogy hasznát vegye.

– A felsőoktatás területén is történetek pozitívnak tekinthető változások: lényeges előrelépést jelent, hogy az új egyetemi karok indítása nemcsak a felsőoktatási intézmény szenátusának döntése, hanem kormányrendelet alapján is megtörténhet.

– Igen, ez is az oktatás egyik alapvető kérdése jelen pillanatban. A felsőoktatást illető változások pedig legalább olyan lényegesek, mint a közoktatással kapcsolatosak. Az, hogy az egyetemeken ma már kormányhatározattal létre lehet hozni magyar karokat, valamint hogy lehet magyar nyelven doktorálni, és ezt a román akadémiai rendszerbe be lehet illeszteni – előrelépések, amelyeket nem szabad figyelmen kívül hagynunk. Ezek ugyanis hosszú ideig megoldatlan

problémának számítottak, most pedig valóban pozitív változásnak minősülnek: már nem kizárólag az egyetem szenátusától várhatjuk az anyanyelvi oktatási jogok biztosítását, hanem a kormánytól, a parlamenttől is. Másrészt, ha létezik magyar nyelvű egyetemi képzés, akkor fontos, hogy legalább a rokon szakokon lehessen végigjárni a tudományos fokozatok különböző fázisait. Tehát mindenképpen módosításra szorul ez a törvénycsomag, még akkor is, ha az alkotmánybíróság jóváhagyja. Egyébként az alkotmánybíróság egy cikkelyt biztosan törölné javasol, mert alkotmányellenes: hogy az igazgatók nem lehetnek politikai szervezetek tagjai. Lehetnek, és a kettő egymástól szépen különválasztható – ez pedig nem azt jelenti, hogy az iskolában politizálnak, mert nem is kell politizálniuk, de attól még politikai szimpátiájuk lehet és mindig is lesz.

– Az oktatás reformjának az is fontos része lenne, hogy az oktatás sok esetben gyermekközpontúvá válhasson. Például ne érezzék azt a diákok és a pedagógusok, hogy embertelen, hatalmas mennyiségű információval, „életidegen” anyaggal kell megbirkózniuk.

– Jó volna csökkenteni az óraszámot, megnézni, hogy a gyermeknek egy adott életkorban milyen típusú oktatásra-nevelésre van szüksége. Erre a törvény nem ad választ, és nem is biztos, hogy ezt föltétlenül törvénybe kell foglalni. Én úgy gondolom, hogy ezt kormányhatározatokban már lehet szabályozni, ha a törvény lehetővé teszi a mozgást. A törvényekben pedig azért nem szükséges ezt szorosan szabályozni, mert törvényt módosítani mindig nehezebb, és középtávú, 4–5 éves távlatokban korrekciókra mindig szükség van. A módosításokat pedig sokkal könnyebb a kormány és a minisztérium hatáskörében megoldani, mint a parlamentben újabb törvényt hozni. Amikor az utóbbi időben az oktatás területén a törvényeket módosították, abból többnyire káosz lett, ugyanis nem lehet elérni, hogy a jogszabálynak csak egy bizonyos cikkelyét módosítsák. Amikor pedig erre sor kerül, akkor általában mindenkinek újabb és újabb ötlete támad, így az egészet szét lehet verni pillanatok alatt. Ezért fontos, hogy kormányhatáskörben maradjon a szabályozásnak az a része, amelyet gyakrabban kell korrigálni.

– A tanügyi törvénycsomag lehetővé teszi a magyar diákok számára, hogy speciális tankönyvek és tanterv szerint tanulják a román nyelvet. Mit gondol, ez vajon segíteni fogja a magyar gyerekek románnyelv-tanulását, ami jelen körülmények között tele van buktatókkal és nehézségekkel?

– Miután a politikai, törvényes keretek megteremtődtek, a magyar szakem-

volt, ahol gyakorolni a románt. Amíg nem kerültem el Karcfalváról, román emberrel csak akkor találkoztam, ha a tengerre mentünk a szüleimmel. A faluban még a milicistának a lánya is tudott magyarul, sőt osztálytársam volt. Azt, ami városban, például kolozsvári közegben szinte természetes – hogy a gyerek a közvetlen környezetében spontánul kommunikálhat a román barátaival,

Foto: BIRÓ ISTVÁN

• „Azt kell szem előtt tartanunk, hogy az oktatás tartalmi szempontból minőségi és versenyképes legyen.”

bereken és a szakmai szervezeteken a sor, hogy olyan metodológiát tegyenek le az asztalra, amely a törvény előírásait valóban úgy ülteti gyakorlatba, hogy az a gyerekek és később a családok hasznára is váljon. Ugyanis semmit sem ér a törvény betűje, ha nem alkalmazzák megfelelően – a törvényes keretet pedig a szakembereknek kell megtölteniük tartalommal.

– Tömbmagyar vidéken, Karcfalván született, itt, illetve a szomszédos Csíkjenőfalván nőtt fel. Hol tanult meg románul?

– Középiskolába Marosvásárhelyen jártam, az utolsó két liceumi évben tanultam meg románul, később pedig az egyetemen. Amikor elkerültem Karcfalváról a vásárhelyi középiskolába, akkor – nem túlzás azt mondanom – két összetett mondatot nem tudtam románul helyesen elmondani. A román nyelv oktatása olyan volt, amilyen, bármennyit kínlott velünk a tanárnő, igazából nem ért el eredményeket. Egyrészt adott volt a román nyelvhez való viszonyulásunk, amely ma is sok helyen érezhető, főleg tömbmagyar közegben. Másrészt nem

játszótársaival, – nem pótolja semmiféle oktatás. És ez egy székelyföldi nagyközsebben nyilván nem történhetett meg.

– Áltorvosit végzett, majd filozófiát, aztán foglalkozott lapszerkesztéssel és szépirodalommal is. Pár éve jelent meg utoljára verseskötete. Mostanában jut-e ideje szépirodalommal foglalkozni, írni? – Legutóbbi verseskötetem négy éve jelent meg. Sajnos, az utóbbi időben nem írtam szépirodalmat egyáltalán. Nem lehet összeegyeztetni a két dolgot: nem lehetséges az, hogy az ember estig politikus, azután költő vagy prózaíró. Természetesen szeretnék írni, és vannak ötleteim erre vonatkozóan, de azt hiszem, ez még várat magára. Ugyanakkor, mivel a politikában állandóan változnak a dolgok, megtörténhet, hogy ma még azt mondom: néhány év múlva foghatok neki az írásnak, közben meg lehet, hogy erre már holnap sor kerül.

KISS JUDIT

Beszélgetés Rus Fodor Dórával, a tordai Jósika Miklós Elméleti Líceum igazgatónőjével

„Az iskola számomra nem munkahely”

– Az egy éve alakult tordai Jósika Miklós Elméleti Líceum igazgatónőjeként odaadón végzed feladatod, nemcsak a tanév hétköznapjait, hanem a vakáció szinte minden napjának legalább felét az iskolában töltöd...

– Mondhatnám, hogy elhivatottság, szent örület vagy küldetés tudat miatt. Sorolhatnám a fennkölt kifejezéseket, de alapjaiban talán másról van szó: a rám bízott feladat iránti felelősségről. Iskolánkat, a tízéves küzdelem gyümölcseként megszületett Jósika Miklós Elméleti Líceumot, Aranyosvidék egyetlen önálló magyar iskoláját – pontosabban az itt betöltött feladatkört, bárminemű is lenne az – sohasem fogom munkahelynek tekinteni. Ha a vakációban ismerőseim, rokonaim rákérdeztek, hogy merre, hová igyekszem, sohasem mondtam azt,

hogy a munkába. Válaszom mindig az volt, hogy az iskolába, ami jelentheti az életen át tartó tanulás vágyát mint az önmegvalósítás mozgatórugóját, ugyanakkor azt is magába foglalja, hogy az iskolánkért tett bármilyen feladat valóban magasztos ügy. Tudom, hogy ez patetikusként tűnhet, de én ezt a felelősséget, az iskola beindításának, megalapozásának kihívását, a nehéz döntéseket, a gyakran kompromisszumokat megkövetelő feladatkört nem vállaltam volna, ha nem tekinteném az iskolánkat Torda és a környékbeli magyarság megtartójának. Rengeteget tanultam ez alatt az egy év alatt, és sokat fejlődtem, főképpen emberileg: erősebb lettem. Talán most nőttem föl valójában, mostanra lettem igazán felnőtt olyan terhek alatt, amelyek – gyakran éreztem úgy – összeroppantanak.

– Gyermekközpontú iskolát szeretnél, nyilatkoztad és hangoztattad többször is. Sikertől-e megvalósítanod ezt egy év alatt valamennyire?

– Azt hiszem, jó úton haladunk, hiszen igyekszünk fölfedezni a gyermekek egyéni értékeit, tehetségét: kinél a zenét, kinél a rajzot, kinél a matematika vagy irodalom szeretetét. A közösség-közönség elé lépés lehetőségeit is megadjuk a diákoknak, akik bemutatkozhatnak akár sportteljesítményeiken keresztül vagy kézműves munkájukkal is. Sajnálatos, hogy az oktatási minisztérium intézkedései nem támogatnak maradéktalanul ebben. A gyermekközpontú iskola kialakításának egyik feltétele a tanár-diák kapcsolat elmélyítése, a diákra való teljes odafigyelés, a tehetség óvatossá irányítása, jó úton tartása. Itt léphet színre az osztályfőnök, akinek feladata, hogy fölkaroljon minden egyes gyereket. Amint tudjuk, a középiskolai kerettantervből még az az egy osztályfőnöki óra is kikerült, amely eddig szerepelt benne. Meggyőződésem, hogy a középiskolai osztályfőnöki óra eltörlésével újabb lehetőséget vették el annak, hogy valóban

gyermekközpontúak legyenek iskoláink. Elképzelésem szerint a gyermekközpontúság nem valamiféle rosszul értelmezett szabadságot, lezserséget jelent a tanár-diák kapcsolatban, hanem meg kell teremteni az önkifejezés és önfejlesztés lehetőségét az iskolában, a teljesítményeket el kell ismerni. Ugyanakkor főként azt kell felmérni, hogy a diákot elsősorban önmagához mérjük, nem az osztályzatokhoz, nem valamiféle töle idegen, standard teljesítménysávokhoz, mércéhez.

– A karriered szempontjából elégedett lehetsz, hiszen mesteri fokozatot szerezted szociolingvisztikából, majd magyar irodalomból.

– Mesteri fokozatot a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen szereztem a 2007–2008-as tanévben, és ez a teljesítmény „áll a legközelebb a szívemhez”, erre vagyok a legbüszkébb. Elismeréssel és köszönettel tartozom Egyed Emese professzor asszonynak és Péntek János professzor úrnak, hogy támogaták törekvéseimet, biztattak, hiszen szörványközösségből származó, anyanyelvi gondokkal küzdő lány voltam, aki tizenöt évvel ezelőtt bátortalanul és gátlásosan lépkedett a kolozsvári Bölcsészettudományi Kar folyosóin. Ugyanakkor elégedett vagyok azért is, mert megadatott a lehetőség, hogy három évig a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Nyelvészeti Doktori Iskolájának állami ösztöndíjas doktorandusza lehettem. Budapest, a fővárosi szellemi, tudományos, kulturális élet, a nagyváros nyüzsgő-lüktető atmoszférája életre szólóan „megfertőzött”.

– Egy évet dolgoztál Bukarestben az Oktatási Minisztérium Kisebbségi Főosztályának szaktanácsosaként...

– Együtt dolgoztam Kötő József államtitkárral, Matekovits Mihály vezérigazgatóval – tőlük rengeteget tanultam a romániai magyar kisebbség tanintézmény-hálózatáról, a civil kezdeményezésekről. Ugyanakkor

Rus Fodor Dóra 1975. május 6-án született a Kolozs megyei Aranyosgyéresen. Középiskolai tanulmányait a tordai Mihai Viteazul Elméleti Líceumban végezte, majd egyetemi tanulmányai befejezése után visszatért volt középiskolájába magyar–angol szakos tanárként. Több évig vezette a Balázs Ferenc Önképzőkört és irányította a *Mi* diáklap szerkesztését. A 2005–2006-os tanévben az Oktatási Minisztérium Kisebbségi Főosztályának szaktanácsosa. A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán magiszteri diplomát szerzett Szocio-etnolingvisztika és Irodalom–Társadalom szakon. 2006–2009 között a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Nyelvészeti Doktori Iskolájának doktorandusza. 2008 szeptemberétől a tordai önálló magyar tanintézmény, a Jósika Miklós Elméleti Líceum igazgatója.

• „Iskolánkat Torda és a környékbeli magyarság megtartójának tekintem.”

betekintést nyerhettem a bukaresti magyarság igencsak dinamikus kulturális-társadalmi életébe.

– Mi, a kollégáid, úgy látjuk, hogy a legtöbb dologban nagyon igényes vagy, mondhatni a tökéletességre törekszel.

– Mindezt azért teszem, mert úgy érzem, enélkül nincs fejlődés, nincs haladás. Ugyanakkor azt hiszem, érzékeny vagyok a társadalom peremére szorultak, az árvák, idősek, kisemmizettek iránt. Gyakran felismerem a saját tehetetlenségem, kicsinységem ebben a tekintetben, és a sikertelenség természetesen fáj. De ez a fájdalom nem tanít meg a sokkal kényelmesebb közömbösségre, hanem újabb „mentőakciókra”, ezzel együtt pedig apró sikerekre és természetesen újabb és újabb kudarcokra.

– Sokan az iskolai nevelés hiányosságaként említik, hogy manapság nem tanítanak a diákoknak illetant. Mi a véleményed, van-e létjogosultsága külön illetant tantárgy bevezetésének, vagy osztályfőnöki órák keretében meg lehet tanítani a diákoknak a helyes viselkedést?

– Az illetant valóban rég elfeledett iskolai tantárgy. A mostani óraszámcsökkentés mellett túl merész álm lenne ennek a kerettervbe való iktatásáról beszélni. Az osztályfőnöki óra

– mint már hangsúlyoztam – rendkívül fontos, hiszen az egyetlen óra, amely alkalmat teremt arra, hogy a tényleges nevelés kerüljön előtérbe. Az osztályfőnöki órának szentnek és sérthetetlennek kellene lennie. Nem a hiányzások igazolásáról, a kiskönyvek kitöltéséről vagy legrosszabb esetben az osztályfőnök szaktárgyának elmaradt tananyagpótlásáról kellene szólnia, hanem a tanuló jellemalakításáról, erkölcsi, esztétikai, higiéniai, ökológiai neveléséről, és akkor már tettünk is egy jó nagy lépést a gyermekközpontú oktatás megvalósításának útján. Ugyanakkor az üres modorosságban megnyilvánuló „üri-emberségnél” számomra fontosabb az emberség, az emberségesség. Ez valóban példamutató lehet a gyermek számára iskolában és családban egyaránt. Főképpen akkor, ha oda tudunk fordulni a segítségre szoruló felé, ha nem kizárólag önmagunkra, hanem a másokra, a mellettünk, velünk élőkre is oda tudunk figyelni.

– Túl vagy a kettes fokozati vizsgán, szép eredménnyel. Doktorálsz, iskolát, embereket irányítasz. Ehhez rengeteg energia kell...

– Mindig félek a megmérettetésektől. Valószínűleg azért, mert sohasem vagyok eléggé elégedett önmagammal, a maximálisat szeretném nyújtani.

• Rus Fodor Dóra egy éve igazgatja a Jósika Miklós Elméleti Líceumot

Nagy öröm volt számomra fölkészülni a kettes fokozati vizsgára, a tételek szépek voltak, lehetőséget adtak az önkifejezésre. Mivel immár négy éve nem vagyok aktív tanár, nagy kihívás, ugyanakkor megkönnyebbülés volt számomra ez a vizsga. Újra visszataláltam a magyartanárságomhoz, amelyről – most már újra nyilvánvalóvá vált – nem szeretnék lemondani, hiszen erre készültem, ebben találok meg leginkább önmagam.

DUNAI ERZSÉBET
a tordai Jósika Miklós
Elméleti Líceum
tanítónője

Beszélgetés Dávid-Kacsó Ágnes pszichológussal

Önbizalom, minősítés és az „önmagához viszonyított” gyermek

– Egyre több szülő panaszkodik arról, hogy a korábban magabiztos, önmagával és a világgal harmonikus kapcsolatban álló kisiskolás egyszer csak elveszíti a talajt a lába alól, az iskolának és az iskolából kapott visszajelzéseknek „köszönhetően”. A szülők sok esetben ott keresik a probléma gyökerét, hogy az oktatási rendszer nem fektet hangsúlyt a gyerek egyéni tehetségének, képességeinek gondozására. Akár úgy is meg lehet közelíteni ezt a kérdést, hogy a művészeti (zenei, képzőművészeti) nevelés, a kezűgyesség fejlesztése, illetve a testedzés sok esetben háttérbe szorul az iskolában a szellemi neveléssel, illetve a lexikális tudás kialakításával szemben. Pár sulis év után egy szürke, arctalan tömeg „átlagos” tagjának tekinti magát az a gyermek, aki korábban lelkesedéssel, magabiztosan, saját képességeinek és tehetségének (esetleg valamilyen való kiválóságának) „bátor” tudatában fordult a külvilág felé. Mi lehet az oka annak, hogy sok gyerek elbizonytalanodik, az önbizalma csökken, míhelt szembesül az iskolai elvárásokkal és az ottani versenyhelyeztetel?

– Két részre oszthatnám a problémát: az egyik az, hogy a mi oktatási rendszerünkben nagyon nagy hangsúly esik a számonkérésre és a versenyre. Aki pedig utána néz az iparilag fejlett országok oktatási stratégiájára vonatkozó ajánlásoknak, láthatja, hogy az elkövetkező években a társadalomnak olyan egyénekre lesz szüksége, akik önállóan gondolkodnak, a tudományos gondolkodást új helyzetekben is tudják alkalmazni és képesek csapatban dolgozni. A probléma másik része az, hogy az iskolai értékelés az intelligencia számos összetevője közül kizárólag a verbális képességeket értékeli, a gyakorlati képességeket egyáltalán nem díjazza. Mindehhez hozzáadódik az is, hogy sok gyermek számára maga a számonkérési helyzet annyira szorongáskeltő, hogy saját magához viszonyítva is alulteljesít. Vannak később erő gyermekek, akik az első év(ek)ben talán még nem teljesítenek olyan jól, még nem értik pontosan az elvárásokat, de idővel felzárkóznak, ha addig a kudarcok hatására nem mondanának le arról, hogy egyáltalán próbálkozzanak, elkönyvelve, hogy ők „nem elég jók”.

– A versenyhelyeztetel, teljesítményközpontúsággal, a felzárkózás kényszerével folyamatosan szembesül a diák az iskolában. Vajon önmagában ez már elég ahhoz, hogy meginogjon és kijelentsen: „nem vagyok kiváló ebben sem, abban sem, én csak közepes vagyok, hiszen az iskolai minősítéseim ezt világosan mutatják”? Vagy itt vélhetően egy komplexebb hatás érvényesül?

– Ez nagyjából elég egy 7–8 éves gyermek számára ahhoz, hogy „rájöjjön”, ő nem értékes, ugyanis ez az a periódus, amikor a gyermek először „kitekint” a családból, és a tanítónő az első olyan, családon kívüli személy az életében, aki számít neki. Az óvodás univerzumának középpontja még a család, az iskolásnak már tágul a horizontja, fogékony a külső hatásokra. Ennek az életkornak a speciális fejlődési feladata a kompetenciaérzés kialakulása. Nagyon nehéz dolga van ilyenkor a családnak, ha ellensúlyozni szeretné az iskola önbizalomra gyakorolt negatív hatásait.

– Mennyire függenek össze azok a hatások, amelyek a gyereket az otthoni és iskolai elvárások terén érik? Ha a szülő otthon mintegy ellensúlyozni szeretné az iskolai visszajelzések és elvárások esetleges negatív kisugárzását, ha megpróbál egyfajta egyensúlyt teremteni és újra felépíteni a gyerek önbizalmát, vajon ezzel kelt-e kétkedést a gyermekben az iskolai rendszer (és itt az iskola lehet akár az otthonon kívül eső világ egyik szinonimája is) elvárásainak létjogosultságát illetően? Egyáltalán, miként „egyensúlyozzon” a szülő?

– Úgy gondolom, hogy az olyan elvárások létjogosultságát illetően, amelynek eredményeképpen a gyermek arra a következtetésre jut, hogy ő értéktelen, csak jó, ha a

- „És mi közepes egy közepes osztályzatnál: a diák tudása? A szorgalma? A figyelme? Az érdeklődése?”

gyermekben kétkedés alakul ki. Az nem baj, ha a gyermek azt az üzenetet kapja otthonról, hogy az ő értéke nem attól függ, mennyire képes mások elvárásainak megfelelni. Ha valaki nem kap az iskolában jó minősítéseket, attól lehet kreatív, érzékeny, spontán, lehet nagyon jó gyakorlati érzéke, satöbbi – millió érték lehet még benne. Én inkább azt látom veszélynek, ha a család átveszi az iskola értékelését, ha a nehezen tanuló gyermeknek a családban „nincs egyéb dolga, mint a tanulás” – így arra az egy dologra ítélik, ami épp nem megy neki, de nem jut el olyan tevékenységekhez, ahol sikerélményben is lehet része. Holott a siker nagyon fontos tényező az önbizalom kialakulásában.

– Az iskolából kapott visszajelzések gyakran lehangolják, sőt, szorongóvá teszik a gyerekeket. Mit tegyen a szülő saját elvárásai tekintetében? Mennyire igazítsa vagy ne igazítsa azokat az iskolai elvárásokhoz?

– A gyermeknek a fejlődéshez szüksége van arra, hogy a szülőknek legyenek ugyan elvárásai vele szemben, de ezeknek az elvárásoknak reálisnak kell lenniük, ugyanakkor összhangban kell állniuk a gyermek képességeivel. A szülőknek azt kellene elvárnia, hogy a gyermek **saját magához viszonyítva** a legjobban teljesítsen. A gyermeket nem kell a testvéréhez, a szomszédhoz, az osztálytársához vagy bárki másához hasonlítani. Meg kell tanulnia, hogy van feladata, amelyet el kell végeznie, és ezt komolyan kell vennie. De azt is tudnia kell a diáknak, hogy ha mindezt megteszi, már nem olyan fontos, hogy a munkáját milyen minősítéssel osztályozzák. Végül is az iskolai minősítések elég semmitmondók: egy közepes mást jelent, ha a gyermek nem vette komolyan a feladatot, illetve ha beleadott mindent és ennyire volt elég. És mi közepes egy közepes osztályzatnál? A tudása? A szorgalma? A figyelme? Az érdeklődése?

– A pedagógus mit tehet konkrétan a gyerek iskolai szorongásának enyhítéséért? Léteznek-e erre nézve „receptek”, vagy mindig személyiség- és esetfüggő a probléma? Esetleg függhet attól is a harmonikus együttműködés, hogy a pedagógus milyen mértékben vállalja fel a „hídszerepet” az oktatási rendszerből származó esetleges negatív hatások és a gyerek lelki épiségének megőrzése között?

– A pedagógusnak kulcsszerepe van mindebben. Tőle nem csak írni-olvasni tanulnak a gyermekek, és nemcsak információkat nyújt a diákoknak, hanem – és ez lényeges – értékrendszert is kínál. A pedagógus akkor is értékeket közvetít, amikor nem ez a tudatos szándéka. Azzal, hogy mit fogad el, milyen szabályokat vezet be és szögez le az osztályban, mikor és mit mondhatnak a gyermekek, milyen nyelvezetet használhatnak stb., közvetíti azt, hogy mi az elfogadható, a legitim abban az illető közösségben és mi nem. Ha a pedagógus számára nem fontos a verseny, a gyermeknek sem lesz az. A rendszer minden egyes pedagógus számára

Fotó • FÜLÖP ZOLTÁN

• „Az nem baj, ha a gyermek azt az üzenetet kapja otthonról, hogy az ő értéke nem attól függ, mennyire képes mások elvárásainak megfelelni.”

ugyanaz, mégis akadnak tanítók, tanárok, akiknek az osztályában a gyermekek jól érzik magukat, egymás iránti tiszteletet, türelmet, elfogadást tanulnak és észre sem veszik, hogy kinek milyenek a minősítései. Ha a pedagógus és a szülők sem tekintik életbevágóan fontosnak a minősítések szerepét, akkor a gyermek sem fogja annak tekinteni.

– Természetesen nemcsak a szülőknek és a pedagógusnak, illetve az oktatási rendszernek van szerepe abban, hogy a gyerek miként viszonyul lelkileg az iskolához, hiszen szerepet játszik ebben többek közt az adott iskola szellemisége és az osztályközösség is. Ha az iskola például túlságosan sokat követel a gyerekektől, vagy ha az osztályközösségben a gyerekek nem tudnak harmonikusan együttműködni egymással valamiért, akkor mit lehet tenni?

– A közösségformálás a pedagógus feladata. Ha az első pillanattól kezdve együttműködésre szoktatja az osztályt, akkor megtanulnak együttműködni. Persze akadnak beilleszkedésre képtelen gyermekek, akiknek speciális segítségre van szükségük ahhoz, hogy az osztály részei maradhassanak. A pedagógusnak nagyon nehéz dolga van, ha nem illeszkedik be az „iskola szellemiségébe”, de a verseket is lehet osztályon belül úgy kezelni, hogy senki se sérüljön lelkileg. Például meg lehet dicsérni mindenkit, aki részt vett az adott tevékenységen, végül is ez már önmagában plusz munkát feltételez. Gond csak akkor van, ha a gyermekek tulajdonképpen annak eszközeivé válnak, hogy az iskola és/vagy a pedagógus a saját nagyszerűségét bizonyítsa. Az iskolaválasztás pillanatában a szülőknek tökéletesen tisztában kell lennie azzal, hogy mit szeretne a gyermekének, ő maga mit tart jónak, hogy azt a szellemiséget, értékrendet képviselő pedagógust és iskolát válassza, amelyről ő maga is úgy gondolja, jó a gyermeknek. Ha pedig ez nem úgy sikerül, ahogy elképzeltük, változtatni is lehet.

Dávid-Kacsó Ágnes pszichológus, az Artemis Egyesületnél, a családon belüli erőszak és a gyermekbántalmazás területén dolgozott. Jelenleg a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen az iskolai siker társadalmi tényezőire vonatkozó kutatás munkatársa. Fő kutatási területe: a család szerepe az iskolai sikerben.

KISS JUDIT

Hét éve önálló magyar iskola Máramarosszigeten

• „Megvilágosodnak”. Harmadikosok munka közben

• Nagyszünet. A Leövey Klára Elméleti Líceum épületének udvarán

• Formálódás. A kiscsoportos óvodások gyurmával játszanak

• Lassan, de biztosan. Második osztályosok a testnevelés órán (Mintegy 60 elemista jár a máramarosszigeti iskolába)

• A Selyemút keresése. Tizedikesek földrajzórán (az iskolának 100 középiskolás diákja van)

• A tudás tükröződik. A fizikailaboratóriumban kísérleteznek a diákok

A Leövey Klára Elméleti Líceum

Az iskola 2002 óta működik önálló magyar iskolaként. Körülbelül 300 diák jár a matematika-informatika profilú intézménybe, amelynek keretében két csoportot magába foglaló magyar óvoda is működik.

Az iskola felújítását és teljes felszerelésének beszerzését az RMDSZ Ügyvezető Elnöksége támogatta 2002-ben, és azóta a Communitas Alapítványon keresztül segít a líceum működtetésében. A Szövetség a Szórványért – Pro Diaspora Egyesület Nemzeti

Jelentőségű Intézmény 2007-től támogatja.

Leövey Klára pedagógus, író, újságíró, az iskola névadója (1821–1897) Máramarosszigeten született, és a magyar nőnevelés céljainak szentelte életét. Pesten tanított Teleki Blanka intézetében, tanártársa volt Vasvári Pál is. Az 1848-as forradalom résztvevőjeként segített összegyűjteni a szabadcsapatok felszerelését. A szabadságharc leverése után Teleki Blankával együtt segítettek a bujdosókat, tevékenységükért letartóztatták őket. Leövey Klára öt éves börtönbüntetéséből három évet a kufsteini várbörtönben töltött. 1859-től Máramarosszigeten ismét tanítani kezdett, 1861-től átvette az iskola igazgatását. A megyei közigazgatás azonban, félve az intézményben folyó hazafias nevelés gyújtó szellemétől, bezáratta az iskolát. Leövey ekkor Párizsba utazott, ahol francia és emigráns magyar családoknál házitánítószkodott. 1865-ben tért vissza Magyarországra, ez időtől kezdődött publikációs tevékenysége. Egyik alapítója volt a *Máramarossziget* című folyóiratnak, sok írása jelent meg a fővárosi és más vidéki lapokban is. Írásai többnyire visszaemlékezések a szabadságharcra.

• Mindig szem előtt. Ötödikesek biológiaórán (az 5–8. osztályba 90-en járnak)

FOTÓK • BALÁZS LÁSZLÓ

Tizenegyedikes diákokat faggattunk a román nyelv tanításáról

„Először mindennapi szavakat tanítanék”

A kommunikációt és a köznyelv elsajátításának lehetőségét hiányolják a leginkább a román nyelv és irodalom óráról a Kolozs megyei Bánffyhungad Octavian Goga Gimnáziumában tanuló 11. osztályos diákok. Nem reprezentatív, egyetlen osztály diákjaira kiterjedő felmérésünkben annak próbáltunk utánajárni, hogy a tanulók mennyiben tartják hatékonnak a jelenlegi oktatási rendszer románta-

végzett vizsgálat eredménye megdöbbentő volt: mint kiderült, az általunk megkérdezett húsz diákból mindössze öten válaszolták azt, hogy jól értik és beszélnek a román nyelvet. Ehhez képest a válaszok túlnyomó többsége (12) az volt, hogy a 16–17 éves tanulók értik ugyan nagyjából, amit románul hallanak, azonban igen nehezükre esik megfogalmazni mindazt, amit el szeretnének mondani. A „hogy érzed,

televíziót jelölte meg ismeretei forrásaként.

Általános érvényű következtetésként vonható le egyébként, hogy aki úgy vélte, jól tud románul, az a legtöbb esetben a szomszéd gyerekekkel játszva tanulta a nyelvet, aki pedig azt a választ jelölte meg, miszerint érti, de nem beszél a nyelvet, az a legtöbb esetben az iskolát jelölte meg mint ismeretei forrását.

A román óra hamar eltelik, ha érdekes a téma. Azt nem szeretem a román órákon, hogy a lecke nehézsége megegyezik az anyanyelvű diákokkal. Azt viszont szeretem, hogy egy új nyelvet tanulhassak.

Szeretem, amikor beszélgetünk bizonyos dolgokról, és nem szeretem, amikor értelmetlen, unalmas leckékről tanulunk.

Nem szeretem, hogy a román nyelvhez, semmi köze annak amit tanulunk, és nem tanítanak meg helyesen beszélni, mind lényegtelen dolgokról tanulunk. Amúgy más minden jó.

• Meglátások. „Mit szeretsz vagy nem szeretsz a román nyelv oktatásában?”

nítási mechanizmusait, illetve mit változtatnának rajta. Külön kérdésünk vonatkozott arra, hogy a diák hol sajátította el a román nyelvet, illetve mennyiben érti/beszéli azt. E két kérdés esetében a diákoknak megadott opciók közül kellett kiválasztaniuk a rájuk leginkább jellemző válaszokat.

Aki jól tud románul, az a játszótéren tanult meg

Bár szóróványról beszélünk – a legutóbbi, 2002-es népszámláláskor Bánffyhungad 9439 lakosából mindössze 32,49 százalék vallotta magát magyarnak – a tizenegyedikesek körében

mennyire tudsz románul?” kérdésre hárman jelölték be azt a választ, hogy nem nagyon értenek románul, s nehezükre esik megszólalni, azt az opciót azonban, hogy se nem érti, se nem beszél a román nyelvet, egyetlen diák sem jelölte be.

Felmérésünk során ugyanakkor arra is kíváncsiak voltunk, hogy a megkérdezettek hol tanultak meg románul. A diákok majdnem fele (9) úgy nyilatkozott, hogy az iskolában, majd azok következtek, akik a szomszéd gyerekekkel játszva sajátították el a nyelvet (7). Egy diák azt válaszolta, hogy a családban, egy pedig a

Több kommunikációt igényelnek

Arra a kérdésre, hogy mit szeretnek és mit nem a románórákon, illetve, hogy ha ők tanítanák a nyelvet, akkor hogyan járnának el, valóságos rendszerkritikát fogalmaztak meg a diákok. Számottevő többségük a magolós/magoltatós megoldást bírálta. Valamennyien kifejtették, hogy a hangsúlynak a beszélgetésen, a mindennapi nyelven, a köznyelven kellene lennie, illetve hogy a románóráknak nem arról kellene szólniuk, hogy a tanár „leadja” a kötelező, az érettségihez elengedhetetlen tananyagot, majd azt „visszakéri”. Mint többen leírták, sokszor nem is értenek meg mindent abból, amit el kell sajátítaniuk.

„Jobban szeretem, amikor beszélgetünk, mert úgy sokkal könnyebben meg lehet tanulni a nyelvet. Nem szeretem, amikor oldalakat diktálnak, mert ezeket a leckéket nem is értem” – fogalmazta meg egyikük. Hasonlóképpen vélekedett egy másik diák is, aki rövid és tömör válaszában azt rótta fel: „nem kommunikálunk órán, csak írunk”.

A román nyelvvel kapcsolatban egyébként senki sem adott hangot viszolygásának, mindannyiuk válaszából az derült ki, hogy el szeretnék sajátítani, csak – bár nem ennyire egyértelműen fogalmaztak – a jelenleg hatályos oktatási rendszer nem teszi ezt számukra lehetővé. „A románóra gyorsan eltelik, amikor érdekes a téma. Azt viszont nem szeretem, hogy a leckék nehézsége megegyezik a román anyanyelvű diákoknak tanított leckéjével. Azonban az jó, hogy

Többet alapoznák a beszédre.

Először megtanítandom a gyerekeket a köznapit és nyelvet beszélni, azután jöhet az irodalmi nyelv.

Egy román órák kevesebb leírtát vinnék, hogy megértsék. Érdekesebben olvasson le az anyagot, és egy kis jótétet is vinnék bele.

• **Megoldásjavaslatok.** „Ha te lennél a tanár, hogyan tanítanád a román nyelvet?”

egy új nyelvet tanulhatok” – írta egyik diák.

Interaktívvá tennék az oktatást

Már a kritikáik is sejtetik, hogy a diákok mellett teszik le a garast, hogy nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a kommunikációra, a mindennapi nyelv használatára. Arra a kérdésre, hogy mit tennének románitanárként, konkrét megoldásjavaslatokkal is előrukkoltak. Hogy ehhez az oktatási rendszer teljes reformjára lenne szükség, nem tudatosul ugyan bennük, de meglátásuk a legtöbb esetben megegyezik az egyetemi tanárok által kidolgozott, a kisebbségi diákok románitanításának megújulását célzó törvénytervezetben foglaltakkal. Szinte valamennyien azt fogalmazzák meg – ha nem is mindig ezekkel a szavakkal –, hogy nem a román diákok számára kidolgozott tanrend szerint kellene tanulniuk, hanem a magyar tanulóknak idegen nyelvként kellene oktatni a románt.

„Többet beszélgetnék, hogy a diákok ne szégyelljenek beszélni, és hogy jobban megtanuljanak románul” – válaszolta egyikük. Többen is azt emelték ki, hogy játékosan próbálnák átadni a tananyagot, ezáltal megszerettetve tanítványaikkal a nyelvet, könnyebbé és érthetőbbé téve a tanulási folyamatot.

„Ha én lennék a tanár, akkor a román nyelv tanulása nem kényszer lenne, hanem megmutatnám a diákoknak, hogy szükség van a nyelv ismeretére. Kell tudni románul, ha boldogulni akarnak. Arra törekednék, hogy játszáva tanuljanak, és amit így nem lehet, azt is megszerettetném velük azáltal, hogy érdekesebbé tenném számukra” – fogalmazott az egyik tizenegyedikes.

Hasonlóképpen vélekedik az a diák is, aki kérdésünkre azt válaszolta: „Ha én lennék a tanár, akkor nemcsak az irodalmi nyelvet használnám, hanem a köznapit is”. Osztálytársa is leszögezte: „Ha én lennék a tanár, akkor több kommunikációs órát tartanék, hogy a diákok a köznapit életben is boldogulni tudjanak az órákon elsajátított dolgokkal”. Másik vélemény szerint: „Nagyobb hangsúlyt fektetnék a köznapit nyelv megtanítására, hogy a diákok tudjanak bárkivel beszélni, és nem az irodalmi nyelvet tanítanám”.

Használhatatlan szavak halmaza

„Nem szeretem, hogy a tanár olyan szavakkal magyaráz, amelyeket nem lehet megérteni, illetve sok olyan dolgot tanulunk, amit az életben soha nem fogunk tudni felhasználni” – vallja az egyik diák. Egy másik tanuló is azt nehezményezi, hogy „olyan dolgokat tanulunk, amelyeknek nem leszünk majd hasznát az életben”. „Nem szeretem, ha egész órán írunk, és nem értem meg a szöveget. Nem szeretek olyasmit tanulni, aminek nincs értelme, és nem veszem hasznát.” „Nem szeretem, hogy a román nyelvhez semmi köze annak, amit az órán tanulunk. Nem tanítanak meg helyesen beszélni, mind lényegtelen dolgokat tanulunk” – hangsúlyozta több diák.

„Tanárként csak a lényeges dolgokat tanítanám meg. Addig magyaráznám, amíg megértik. Megpróbálnék minél érdekesebb dolgokat magyarázni, így könnyebb megjegyezni a tananyagot. Igyekeznék nem monotonná tenni az órákat.” „Először megtanítanám a gyereket beszélni a hétköznapi nyelven, azután jönne az irodalmi nyelv.”

„Felírnám a táblára az idegen szavakat és fordításukat. Ezután elmagyaráznám a leckét, hogy mindenki megértse. A román szavakat kikérdezném, hogy lássam, megtanulták-e. Ugyanis ha megtanulják a szavakat, akkor jobban megértik a leckét.” „Ha én lennék a románitanár, akkor az órák alatt olyan hétköznapi szavak elsajátítását is megkövetelném, amelyek a mindennapi élethez szükségesek. Így könnyebb lenne az irodalom is” – hangzott el több megoldásjavaslat is.

„Képtelenség az iskolában tökéletesen megtanulni románul” – összegzett egy másik válaszadó arra a kérdésre, hogy ő hogyan tanítaná a románt.

A pedagóguson is sok múlik

Hogy sok múlik a tanár személyén, az is egyértelműen kiderül a válaszokból. Bár az eredeti elképzelés az volt, hogy a tanár személyével kapcsolatos válaszokat figyelmen kívül hagyjuk, ebben az esetben néhány mondat erejéig érdemes kitérni ezekre a véleményekre is. Valamennyi diák – aki a tanára munkáját is véleményezte – azt mondta ugyanis, hogy szereti a románórát, hogy a pedagógus nem csupán „leadja” az anyagot, hanem kész addig magyarázni a diákok számára nem teljesen világos aspektusokat, amíg azokat meg nem érti mindenki. A megkérdőjelezett fontosnak tartották kiemelni azt is, hogy szeretik, ha a tanár „humort is csempész az olykor száraz tananyagba”.

BÁLINT ESZTER

„Mindent elolvasok, ami érdekesnek tűnik”

Mit olvasol szívesen a szabadidődben? — kérdeztük a szatmárnémeti Kölcsey Ferenc Főgimnázium 7. osztályos diákjait.

Az én kedvenc könyvem címe *Twilight* (Alkonyat), amelyet Stephenie Meyer írt – a könyvet az eredeti, angol nyelvű kiadásában is olvastam. Nagyon szeretem, mert csupa olyan dolgok vannak benne, amelyek felkeltik a kíváncsiságom: szerelem, gyűlölet, barátság – olyan érzések, amelyek a legtöbb embert megborzosgatják.

Kiss Noémi

Jókai Mór *Az arany emberét* kedvelem a leginkább. A kalandokat és a drámai fordulatokat élvezem benne, ezáltal lesz ez a regény izgalmas és szomorú is. Emellett szeretem a vicces kisregényeket is.

Bledea András

Én a *Harry Potter*, a *Robinson*, a *Rejtelmes sziget*, a *Két Lotti* és a *Tom Sawyer kalandjai* című könyveket szeretem a legjobban. Ezeket olvasom a legszívesebben, ha p-az időm engedi.

Varga Anett

Legjobban a családregegyeket szeretem, amelyek egy nagyobb család mindennapjait mutatják be. Ilyen például a *Szeleburdi család* Bálint Ágnesről, amely mellett, hogy tanulságos, még vicces is.

Márton Krisztián-Zsolt

Indiánregényeket olvasok a legszívesebben. A kedvenceim között van Karl Maytól *A sivatag szelleme*, de ezen kívül számos kötetét olvastam már. Emellett szeretem az *OKÉ* és a *Garfield* magazinokat, valamint Daniel Defoe *Robinson Crusoe* című regényét is szívesen kézbe veszem.

Laczkó Áron

Én nagyon szeretek olvasni. A kedvenceim közül a *Harry Pottert*, a *Twilightot* (Alkonyat) említeném meg. Ezenkívül kedvelem a folyóiratokat, mindenféle biológiai témájú könyvet és az enciklopédiákat.

Major Adrienn-Evelyn

A krimiket szeretem a leginkább, de mindent elolvasok, ami érdekesnek tűnik. Az engem érdeklő témákról az interneten is szoktam olvasni. Kedvelem az orvoslással kapcsolatos cikkeket, gyakran elolvasom a különböző betegségek és tünetek leírását. Egyébként minden tudományos dolog vonz, de a színészekről szóló írásokat sem vetem meg.

Baranyai Júlia-Eszter

Én a *Szatmári Friss Újságot* szoktam olvasni, de szeretem a *Harry Pottert*, *Az arany embert*, az *Egri csillagokat* és *A Kis herceget* is. Ezenkívül kedvelem az olyan földrajzi témájú folyóiratokat és cikkeket, amelyek a bolygókról közölnek információkat.

Gönczy Tamás

A kedvenceim közé tartozik Stephenie Meyer összes regénye – ezek a könyvek a szórakoztató irodalom műfajába sorolhatóak. Azért szeretem őket olvasni, mert izgalmas, nem várt fordulatokkal vannak teletűzdelve. A *Harry Potter* pár részét is olvastam már, de nem sorolnám a kedvenceim közé.

Dobai Bernadett

Én nem igazán szeretek olvasni. Csak a helyi újságokat szoktam olvasgatni, azokban is leginkább a sporthíreket böngészem. Emellett az interneten keresgélek vicceket.

Rácz Gergő

Leginkább az olyan könyveket szeretem olvasgatni, amelyeknek már a címe is elnyeri a tetszésemet. Legutóbb például Stephenie Meyer *Twilight* (Alkonyat) című könyve ragadta meg egyből a fantáziámat, de a *Harry Potter* is egyik nagy kedvencem. Rendszerint az eseménydús, élményekben gazdag regényeket, történeteket részesítem előnyben, ám a klasszikus művek és a romantikus írások sem hagynak hi-degen. Leginkább a fiatalok számára ajánlott könyveket veszem kézbe.

Gáti Júlia

Számomra Stephenie Meyer *Twilight Saga* című könyvsorozata a legkedvesebb, amely öt regényt foglal magába. A fordulatokkal teli történetekben rengeteg izgalmas kalandon megy keresztül a két főhős. Végül boldogság vár rájuk, de addig rengeteg mindent kell megélniük.

Varga Helga

Leginkább a *Harry Potter*-sorozat részeit kedvelem, azok közül is a legelsőket. Ezen kívül az interneten olvasgatom a kosárlabdával és egyéb sportágakkal kapcsolatos cikkeket. Emellett kedvelem a vicceket, azokat elég gyakran olvasok. Az újságokat és a kötelező házi olvasmányokat sem vetem meg, de leginkább az autós- és sportmagazinok a kedvenceim.

Karda László

Nem szeretek különösebben olvasni, de az eddig átböngészett könyvek közül leginkább *A Pál utcai fiúkat* és a *Harry Pottert* kedvelem. Egyébként színész szeretnék lenni, ezért a színpadi előadások szövegeknyveit is olvasgatom, és az iskolárádióban is szeretek szerepelni.

Fülöp Ákos

Szabadidőmben általában kosarazok, rajzolk, zongorázom, gitározom, de olvasgatni is nagyon szeretek. A kedvenceim közé tartoznak az ifjúsági regények, Fekete István könyvei, különösen a *Vuk*. Ezekon kívül szívesen veszem kézbe a *Fehér agyart* is.

Veres-Kupán Emese

SZÖVEG ÉS FOTÓK •
VÉGH BALÁZS

Állandó „pörgésre” ítélve

Tizedikes a fiam, hetedikes a lányom. Lassan tíz éve figyelem, hogyan alakul az iskolához való viszonyuk. A kezdeti lelkesedés – elsőben a lányom minden nap iskolásdit játszott házunk összes babájával és mackójával – fokozatosan alakult át odáig, hogy az idén szeptemberben azzal állított haza: SOHA TÖBBET NEM AKAR ISKOLÁBA JÁRNI. Nem lepődtem meg. Nagyon jól tudom, hogy feszültségekkel terhes a légkör napjaink iskoláiban, mennyi a megoldatlan probléma, és a tanároknak már alig marad energiájuk valóban a gyerekekre figyelni. Szülőként hasonló problémákkal küszködöm nap mint nap. Mégis, amikor elhangzott lányom fenti, nagyon is határozott kijelentése, csak annyit kérdeztem, mint eddig annyiszor: tulajdonképpen mi a baj?

Bemelegíteni, mint egy komoly meccs előtt

A lányom akkor elmesélte, hogy a suliban a tanárok idegesek, türelmetlenek, felmérőkkel és „kicsi négyesekkel” fenyegetőznek, és ő fél. Hát igen. Szoronganak a gyerekeink és szorongunk mi, felnőttek, szülőként és tanárként egyaránt, és nem merünk beszélni félelmeinkről. Bizonyítási kényszerünk sokkal nagyobb annál, mintsem hogy átgondolhatnánk: mit hogyan szervezzünk át iskoláinkban, hogy mindenkinek jó legyen, és főleg senkinek ne kelljen szorongania. Következésképpen át kellene gondolni, mi az, amit föltétlenül meg kell változtatni az iskolában. Jóformán el sem kezdődött a tanév, most kellene tervezgetni, jókat beszélgetni arról, hogy miről is fog szólni az idei tananyag, mi az, amit közösen kell felfedezni, közelebbről megismerni. Be kellene melegíteni, mint egy komoly meccs előtt, megmozgatni a gyerekek szürkeállományát, és ráhangolni őket arra, hogy figyelni tudjanak az órákon. Nincsen rá időnk vagy türelmünk? Könnyebb ijesztgetni, megfélemlíteni őket? Anynyi jó továbbképzőn lehet mostanában részt venni, ahol alaposan kidolgozott, modern pedagógiai módszerekkel ismertetik meg a tanárokat. Miért nem alkalmazzuk ezeket a gyakorlatban? Nem csoda, hogy a legtöbb gyerek,

mire hetedikes lesz, teljesen elveszíti a tanulás iránti érdeklődését.

Ne vegyék szívre?

Emlékszem, annak idején, diákkoromban év elején mindig átnéztem a tankönyveim tartalomjegyzékét, és mindenikben találtam olyan fejezetet, amelyre nagyon kíváncsi voltam, alig vártam, hogy odaérjünk. Olyan tankönyvek is akadtak persze, amelyeket ki sem mertem nyitni, annyira érthetetlennek tűnt bennük minden. Tanévkezdéskor most is átnézem a gyerekeim könyveit... és amikor nagyon elszontyolodva jönnek haza a suliból, próbálok lelket önteni beléjük. Gyakran humorizálok, hogy ne vegyék annyira szívre a dolgot, máskor meg magasztos eszmefuttatásba kezdek arról, hogy érdemes. Hogy igazából az egyetlen dolog a világon, amit kitartóan és következetesen érdemes végigvinni, az a tanulás. Mert oda kell figyelni a világra, arra, ami körülöttünk és velünk történik, érdemes rendszerezni az eddig tanultakat, és kíváncsinak kell maradni, hiszen mindaz, amit a suliban tanulunk, tulajdonképpen a világról, az életünkről szól (kellene szólni). Nyilván azt is tudom, hogy minden, ami az iskolán kívül esik, sokkal izgalmasabb, szabadabb, azonban szükségünk van az iskola által megkövetelt kötött fegyelmre ahhoz, hogy valamennyire eligazodhassunk a világ dolgaiban. Gyakran szoktam így papolni, valószínű, hogy gyerekeim nagyon unják, de hűségesen végighallgatják, és én megnyugszom abban a hiszemben, hogy ha többször hallják ugyanazt, akkor majd a kellő időben bekattan valamelyik mondatom. Az az igazság, hogy nem mindegy: hullafáradtan és elfásultan jön-e haza a gyerek az iskolából vagy feldobódva, ragyogó szemekkel ugrik a nyakunkba. „Képzeld el, Anya...” – és következik a megállíthatatlan szóáradat arról, ami aznap történt.

A jegyzetek, a kályha gombjai és az eredendő kíváncsiság

A legrosszabb az, amikor a gondterheltségtől elnémultan húzódnak be a gyerekek szobájukba. Elegük van

mindenből. Már megtanultam, hogy ilyenkor hagyni kell őket, hogy kifújják magukat. Talán az egyik legnagyobb baj az, hogy nem tudják kipihenni magukat, mintha állandó „pörgésre” lennének ítélve, és ha adódik egy kis üresjárat, azonnal elveszettnek érzik magukat. Lehet, hogy az iskola nem elég „pörgős”? Megpróbál az lenni, de állandóan kudarcot vall? A „leadott” tananyag olykor átfoghatatlan, a tanterv általában túlszűfolt. A tanárok gyakran bízzák az új ismeretek kijegyzetelését a diákokra – ez azonban olyan feladat, amihez fel kell nőni, és külön technikát igényel, amit tanítani kellene. Honnan tudja egy tizenkét éves gyerek, hogy egy hosszú szövegben mi a fontos, mi az, amit meg kell jegyezni? Sokan ebben a korban még nem tudnak rendesen olvasni sem! Olyan jó lenne, ha valóban a gyerekeink igényeit szem előtt tartva szerveznék meg az iskolai oktatást. Emlékszem, milyen egyszerűen tanult meg számolni a fiam ovis korában. Főzés közben ott téblábolt körülöttem, számolgatta a kályha gombjait. Akkoriban mindent meg akart számolni, és mindent el akart olvasni, alig győztünk válaszolni a kérdéseire. Biztosan mindenki emlékszik gyerekeinek e nagyon intenzív életszakaszára. Úgy tűnik, mintha az iskolában legtöbbjük elveszítené az eredendő kíváncsiságot. Én vagyok annyira „bolond”, hogy higgyek abban: érdemes tanulni, és ezt próbálok elhittetni a gyerekeimmel is. Most, hogy már egyre önállóbban mozognak a világban, sokkal inkább a külső hatások alakítják őket, és nem föltétlenül az iskola. Mégis nagyon jó lenne, ha a tanárok jobban odafigyelnének rájuk, arra, ami valóban foglalkoztatja őket. Ha sokat beszélgetnének velük, hogy a diákok elhiggyék: képesek megvalósítani legvalószerűtlenebbnek tűnő álmaikat. És azt is elhiggyék, hogy mi, tanárok és szülők, ebben segíteni tudunk.

KOROS-FEKETE ZSUZSA

Odaítélték a 2009-es Nobel-díjakat

Orvosi Nobel-díj: rákkutatás és öregedési folyamatok

A rákkutatás és az öregedési folyamatok megismerése szempontjából jelentős az idei Nobel-díjasok munkássága: három amerikai tudós – Elizabeth Blackburnnek, Carol Greidernek és Jack Szostaknak ítéltek oda megosztva a 2009-es orvosi Nobel-díjat Stockholmban. A Karolinska Intézet indoklása szerint a három kutató egy alapvető biológiai problémára talált megoldást: felfedezték, hogyan másolódnak a kromoszómák és milyen folyamat védi őket a töredezésről. Kutatásaik hozzájárultak az öregedési folyamatok és a betegségek kialakulásának teljesebb megértéséhez, illetve lehetséges új terápiák kifejlesztéséhez.

Fizikai Nobel-díj: A „fény mesterei”

A fizikai Nobel-díj felét Charles K. Kao-nak ítéltek oda az optikai szálakon keresztül történő fénytovábbítás területén elért alapvető eredményeiért, a díj másik felét pedig megosztva kapta Willard S. Boyle és George E. Smith egy képalkotó félvezető detektor, a CCD-szenzor feltalálásáért. Az idei fizikai Nobel-díjat két olyan tudományos eredményért ítéltek oda, melyek a mai, hálózatokba szerveződő társadalmak kialakulásához hozzájárultak, a mindennapi élet számára is számos célszerű újítást nyújtottak, valamint fejlettebb eszközöket a tudományos felfedezésekhez. Kao 1966-ban tette a szál-optikában áttöréshez vezető felfedezését: kiszámolta, miként továbbítható a fény nagy távolságokra optikai üvegszálon át. Az akkor rendelkezésre álló kábelek csak 20 méteres távolságra voltak képesek továbbítani a fényjeleket, ám ő kiszámolta, hogy a legtisztább kvarcüvegből készült szállal ez a távolság 100 méterre növelhető. Az optikai kábelekből álló kommunikációs hálózatok ma már átszövik egész életünket: telefonálunk rajtuk, képeket, videókat, szövegeket továbbítunk a másodperc tört része alatt. Az adatforgalom jelentős része digitális képekből áll, melyekért a díj másik felét ítéltek oda. 1969-ben Willard S. Boyle és George E. Smith találta fel az első sikeres, digitális szenzort alkalmazó képalkotó technológiát, a digitális kamerák fényérzékelő áramkörét, a CCD-t (az angol Charge-Coupled Device – azaz „töltésszerekapcsoló eszköz” – elnevezés alapján). A CCD technológia a fényelektromos jelenségen (fotoelektromos hatáson) alapul, melynek elméletét Albert Einstein írta le, és amelyért 1921-ben Nobel-díjat kapott.

Kémiai Nobel-díj: A „fehérjegyár” tanulmányozása

Thomas Steitz amerikai és Venkatraman Ramakrishnan indiai születésű, amerikai állampolgárságú tudósok, valamint Ada E. Jonatnak, az izraeli Weizmann Intézet munkatársának ítélte oda megosztva az idei kémiai Nobel-díjat a Svéd Királyi Tudományos Akadémia. A három tudós a riboszóma szerkezetének és funkciójának tanulmányozásáért kapta az elismerést. A riboszóma fordítja le a DNS-molekulában kódolt információkat, ezért az élet egyik legalapvetőbb eljárása. A riboszómák állítják elő a fehérjéket, melyek az élő szervezetekben a kémiai folyamatokat ellenőrzik. Mivel a riboszómák létfontosságúak, ezért az új antibiotikumok

kutatásánál is az egyik fő célpontot jelentik. Ada E. Jonat 1964 óta az első nő, akinek odaítélik a kémiai Nobel-díjat, melyet eddig háromszor kapott meg nő: Marie Curie 1911-ben, a lánya, Irene Joliot-Curie 1935-ben, és utoljára 45 éve Dorothy Crowfoot Hodgkin.

Irodalmi Nobel-díj: Herta Müller, a „tárgyilagos prózaíró”

Herta Müller romániai születésű német író az idei irodalmi Nobel-díj kitüntetettje. A svéd tudományos akadémia többek között azt emelte ki indoklásában, hogy az író „a költészet tömörségével és a próza tárgyilagosságával” rajzolta meg „az otthontalanság tájképét”. Herta Müller 1953-ban született a Temes megyei Niczfalván. Az író német Temesváron végezte el az egyetemet, majd más romániai német írókkal megalapította az Aktionsgruppe Banat nevű szervezetet, amely azonnal szálla lett a Ceaușescu-diktatúra szemében. Müller egy ideig fordítóként dolgozott, de mivel nem működött együtt a román titkosszolgálattal, elbocsátották. Első két kötete Romániában csak cenzúrázott verzióban láthatott napvilágot. A diktatúra zaklatásai elől 1987 elején férjével, a regényíró Richard Wagnerrel együtt disszidált Nyugat-Berlinbe, ahol *Niederungen* című elbeszéléskötetét már 1984-ben kiadták. Az új otthonában érzett idegenségét tükrözi a *Reisende auf einem Bein* című 1989-es munkája. A kortárs német irodalom legjelentősebb alkotói között tartják számon.

Nobel-békedíj Barack Obama amerikai elnöknek

Barack Obama amerikai elnöknek ítéltek oda az idei Nobel-békedíjat. A norvég Nobel-békedíj Bizottság indoklása szerint a 2009 januárjában hivatalba lépett amerikai elnöknek „a nemzetközi diplomácia megerősítéséért és a népek közötti együttműködés elősegítéséért tett erőfeszítéseit” ismerték el a kitüntetéssel. Barack Obama amerikai elnökként „új léghört teremtett a nemzetközi politikában. A multilaterális diplomácia ismét központi szerepet kapott, és hangsúlyosabbá vált az ENSZ, illetve más nemzetközi szervezetek munkája” – mondta Thorbjörn Jagland, a bizottság elnöke.

A testület különösen nagyra értékelte Obamának a nukleáris leszerelés előmozdítása érdekében végzett tevékenységét. Kiemelték továbbá, hogy az új amerikai elnöknek köszönhetően az Amerikai Egyesült Államok ma már építőbb szerepet játszik az éghajlatvédelmi kihívások kezelésében is.

Közgazdasági Nobel: az első női díjazott

Elinor Ostrom amerikai kutató az első nő, aki közgazdasági Nobel-díjat kapott. Az Indiana állambeli Bloomington Egyetem kutatója az ugyancsak amerikai Oliver E. Williamsonnal megosztva kapta az elismerést. Az 1933-ban Los Angelesben született Elinor Ostrom az indoklás szerint a díjat „a gazdasági irányítással, különösképpen a közös erőforrásokkal kapcsolatos elemzéseivel”, míg Oliver E. Williamson a gazdasági irányítással, főként „a vállalat hatáiraival foglalkozó tanulmányaival” érdemelte ki.

Tamás és a póclóvácok

Tamásnak csodálatos szülei voltak. Miután mindenki hazajött mindenhol, anya mesélt a fiának. Tamás másodikos volt, anya és apa meg írodás. Nem ugyanabba az irodába jártak, de haza ugyanoda jöttek. És amikor hazajöttek, anya előbb, mert neki könnyebb volt a lába és nem volt olyan kényelmes, mint ezek a mackókirály férfiak, szóval, ahogy anya hazajött, elkezdte a mesét. A leves bűgött, aztán sípolt, de anya akkor már régen ott tartott, amikor a halász kifogta az aranyhalat és SMS-t írt a feleségének, hogy mit kérjen szépen tőle, de a felesége azt válaszolta, hogy ne kérjen semmit, hanem dobja vissza a tóba és jöjjön haza vacsorára, mert letöri a derekát. Vagy odaért éppen, hogy a lány font volna, amennyit csak akartak, de előbb el kellett menjen a fiának gyümölcsjoghurtot vásárolni, s még az előtt meg kellett kérdezze tőle, hogy meggyest szeretne-e vagy pedig barackost. De a kisfiú nem tudta eldönteni, hogy melyiket, mert a meggyest is szerette meg a barackost is, és ahogy tanakodott magában, megjelent a vasorrú bába, aki éppen úgy nézett ki, mint Kudor néni a hetedikről, és sípítózva azzal fenyegetőzött, hogy megbünteti Tamtamot, és a büntetés rettenetes lesz: ezentúl mindennap paradicsomlevest kell ennie, méghozzá folyamatosan, tehát nem ehet semmi mást, csak paradicsomlevest reggelire, paradicsomlevest ebédre és paradicsomlevest vacsorára, és nem csoda, hogy a királyfinak kellett jönnie, hogy megmentse Tamtamot ettől a rengeteg kibírhatatlan paradicsomlevestől, a lány tehát írt egy e-mailt neki, amelyben könyörögve kérte, hogy segítsen, és a királyfi azt válaszolta messengeren, hogy jön, amint lehet, de előbb egy másik kisfiút is meg kell mentsen, akit káposztás laskára akartak ítélni, és akkor már Tamás sem tudta, hogy kit sajnáljon jobban, azt a kisfiút, akit a káposztás laska fenyegetett, vagy azt, akit a rettenetes Kudor néni a paradicsomlevessel riogatott.

Szóval a délutánok nagyon jól teltek, és a sok mese miatt a délelőttiöket is ki lehetett bírni az iskolában. Addig volt nehezebb, amíg anyára várakozott apa húgánál, aki anya szerint nem volt rossz ember, és szó, ami szó,

Rajz • FARKAS ILONA JANKA, 1. OSZTÁLYOS

- „Megjelent a vasorrú bába, aki éppen úgy nézett ki, mint Kudor néni a hetedikről, és sípítózva azzal fenyegetőzött, hogy megbünteti Tamtamot, és a büntetés rettenetes lesz: ezentúl mindennap paradicsomlevest kell ennie.”

Tamásnak is el kellett ismernie, hogy soha nem bántotta őt, valahogy mégsem érezte ott jól magát, Zsikének a lucskoskáposztához hasonlított az arca, ami olyan savanyú volt, hogy Tamás titokban, amíg anya lemosta magáról a fáradtságot, beletett vagy három nagykanál cukrot, aztán csodálkozott, hogy anyának nem ízlik, és majdnem felpofozta, amikor bevallotta, hogy mit tett, ami anyával ritkán fordult elő, de olyankor nagyon, Tamás nem is hitte volna, hogy ekkora pofot tud adni azzal a kezével, amellyel máskor úgy simogatta. És amikor ezt a lucskoskáposztás dolgot elmesélte anyának, akkor anyának egy picit eltört az arca, Tamás meg is ijedt, mi lesz ebből, de gyorsan összeálltak a cserepek, és anya azt mondta, tudod mit, gondolj a póclóvácokra.

Mikre gondoljak?, kérdezte Tamás, és anya azt válaszolta, a póclóvácokra, akik éppen olyanok, mint a gyűrűndbörgők, és Tamás nem emlékezett rá, hogy anya valaha is mesélt volna bármit is akár a póklóvászokról, akár a gyűrűndbörgőkről vagy mikről, valahogy mégis el tudta képzelni őket, este boldogan feküdt le, a királyfi megmentette a fiúcskát a káposztás laskától, volt

hát értelme a világnak, Tamás a póclóvácokról álmodott, mert lefekvés előtt addig ismételtette a szót anyával, amíg sikerült megjegyeznie, és tudta már, hogy másnap nem fog sem unatkozni, sem fájni az apa húgánál, akinek még legalább egy árva gyereke sem volt, hogy azzal unatkozzon az ember, és reggel iskolába menet elmesélte anyának, hogy ha megnő, akkor honlapot csinál a póclóvácoknak, készítétek, javította ki anya szelíden, készítétek, ismételte Tamás kissé ingerülten, a felnőtteknek mindig az a fontos, ami nem fontos egyáltalán, www.poclovac.hu, mondta ragyogva és majdnem kiáltva, de anya most már nem szólt rá, mert mindketten tudták, hogy nem ez a fontos, hanem az, hogy ha Tamás megnő, akkor nem lesz olyan fiúcska a világon, de talán még kislány sem, aki unatkozna, ha a szülei nem lesznek vele, csak egy citromba áztatott nagynéni, aki azt se tudja, hogy póclóvácok is vannak a világon, pedig már huszonöt évet végigszomorkodott.

DEMÉNY PÉTER

Futólépésben az érettségi felé

Könnyebb vagy nehezebb – teszik fel a kérdést a sajtóban tanároknak, diákoknak, szülőknek, amikor az idei érettségi vizsgákról esik szó. A válaszok tipikusak, akár előre borítékolhatók.

- **A diák,**
- aki idén érettségizik (előszőr) természetesen azt mondja, hogy nehezebb, hiszen vizsga előtt áll. Talán, gondolja, könnyebb volt a 100 előre megadott tétellel dolgozni, azokat megoldani, vagy sem. Most csak mintatételek vannak, az „igaziak” a vizsga előtt pár órával készülnek. A tavaly vagy régebben vizsgázók az ideit ítélik könnyebbnek, mert nincs tantárgyanként 100 tétel, és kevesebb a vizsgák száma is.

Az oktatási miniszter az 5507-es számú rendelettel pontosítja a vizsganaptárt és a vizsgák módszertanát, ennek első függelékében található a kötelező és választható tantárgyak, a második mellékletben pedig a vizsgák lebonyolításának módszertani útmutatása, a beiratkozástól a diploma átvételéig. Az 5508-as miniszteri rendelet az egyes vizsgatárgyak programjait teszi közzé.

Az Oktatási, Kutatási és Innovációs Minisztérium honlapján (www.edu.ro) megjelent (főoldal, nagy címmel *Subiecte examene nationale 2010*) minden tantárgyból egy-egy ún. tétel minta, azaz így fognak szerkezetileg kinézni a vizsgatételek. Ezek magyar fordításai is a honlapon vannak. Mivel az 1995-ös Tanügyi Törvény van még érvényben, a történelem címnél a három kérdésből az első és a harmadik a románok történelmére vonatkozik, tehát ezt a diákok román nyelven tanulták, a II. kérdés világtörténelem, tehát ezt lefordítva kapják meg a magyar osztályok végzősei. Földrajzból egyetemes földrajzi

- **A szülő,**
- ha idén van vizsgázó gyermeke, tart az új szóbelitípustól, ahol nincs jegyadás, pedig ez mindig emelte az érettségi átlagot.

kérdés az I. és a III., tehát le van, le lesz fordítva, míg a II. kérdés Románia földrajzára utal, románul kapják a ki-sebbségi osztályok végzősei is.

A honlapon megtaláljuk a román, illetve a magyar nyelvi szóbeli kommunikációs készségek értékelésének példatégeit, a kommunikációs készségek értékelési mintáját idegen nyelvből, illetve a számítógépes készségek értékelésére vonatkozó teljes vizsgafolyamatot.

Aszóbeli és a számítógépes készségek felmérésénél a jelöltek nem kap-

- **Állandó változások az érettségi körül.** A régi, cetlis puskázás már „kiment divatból”

nak jegyet, hanem a készségek szintjét határozzák meg, s ezek egyrészt rákérülnek (európai szintmérő fokozatokkal) az érettségi diplomára, másrészt külön kompetenciaigazoló elismervényt kapnak a diákok (mindegyikre külön-külön).

- **A pedagógus**
- már megszokta, hogy mindig mást kell megszokni. Mire ismerjük a szabályzat minden csínját-bínját, az megváltozik. A tanuló és tanácsadóinak leleményessége döbbenetes – új és új, a csúcstechnikát is alkalmazó informálódási lehetőségeket találnak, a régi, cetlis puskázás már csak a mesében van.

A készségfelmérőkre a tanév befejezése előtt kerül sor, érvénybe csak az utolsó líceumi osztály elvégzése után lép. Az írásbelin való megjelenésnek azonban ezen próbákön való sikeres szereplés előfeltétele. Aki nem jelentkezik az írásbeli érettségi vizsgán, azért a nyelvi és számítógépes kompetenciaigazolást megkaphatja.

Az előzőleg megszerzett és nemzetközileg elismert nyelv, illetve számítógépes kompetenciavizsgákat a megyei bizottságok elismerhetik, s ez esetben nem kell a tanulónak vizsgáznia, hanem a beadott dokumentáció alapján ezeket érvényesíthetik. Erről részletesen tájékozódhatnak az érintettek az 5794-es számú miniszteri rendeletből, amely a megjelölt honlapon olvasható.

A írásbeli vizsgákon nincs semmi eltérő az eddigiekhez képest. A magyar osztályok jelöltjei minden írásbeli tételt megkapnak románul és magyarul is, a történelem és földrajz dolgozatok kétnyelvűek, a javítótanároknak is ismerniük kell mindkét nyelvet.

MATEKOVITS MIHÁLY
az Oktatási
Minisztérium
Kisebbségi
Főosztályának helyettes
vezérigazgatója

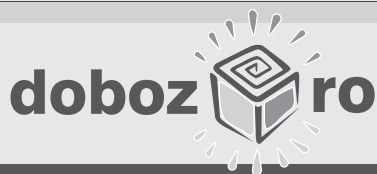
ERDÉLYI MAGYAR KÖNYVKLUB

Olvasson velünk! Kérje katalógusunkat!

Tel.: 0265 314314; 0365 405134; Fax: 0265 314315; Email: rendeles@emk.ro

www.emk.ro

ISKOLÁK, KÖNYVTÁRAK RÉSZÉRE KEDVEZMÉNY!

társasjátékok • logikai játékok • oktatójátékok

minden korosztálynak • ingyenes házhozszállítás*

Megrendelési szelvény

Alulírott ..... (név/intézmény), ... (utca), ... (szám, lakrész stb.) ..... (település románul), ... (irányítószám), ... (megye) ..... példányban megrendelem a *Magyar Közoktatás* című havilapot a 2010-es évre. A lapok ellenértékét, ... lejt a ..... (szám)/..... (dátum) számú kifizetési bizonylattal átutaltam az alábbi bankszámlaszámra.

Kiskereskedelmi ár (50 példány alatt): 2,50 lej/szám, 30 lej
2010 január–decemberére

Nagykereskedelmi ár (50 példány fölött): 2,00 lej/szám, 24 lej
2010 január–decemberére

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mailcímen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas,
Str. Republicii, nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, Jud. Cluj.
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca
Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító (Cod fiscal): 10411135

Kedves tanárok, jövendőbeli szerzők!

Mivel a *Magyar Közoktatás* a romániai magyar oktatás vitatott kérdéseinek fóruma is kíván lenni, kérjük, fejtssék ki véleményüket, osszák meg az olvasókkal tapasztalataikat, ötleteiket a következő témák valamelyikében:

1. Olvasóvá nevelés az iskolában (A kötelező és nem kötelező olvasmányok)
  2. A román nyelv és irodalom oktatásának buktatóiról
  3. A tantervi szabályozáshoz való viszonyulás gyakorlati kérdései
  4. Hogyan tarthatjuk ébren a diákok érdeklődését?
- A legjobb írásokat a lap hasábjain közöljük, szerzőjük könyvjutalmat nyer. A közlendő írások maximális terjedelme 4000 leütés (szóközökkel). (Kérjük, ha módjukban áll, mellékeljenek digitális fényképet is.) Kérjük, jelezzék, hogy a felhívás melyik pontjára jelentkeznek.

Írásaikat, véleményüket, javaslataikat, ötleteiket az mko@communitas.ro e-mailcímen fogadjuk.

A szerkesztőség

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük az alábbi bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa
Felelős kiadó: Lakatos András
Telefón: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60. 400489
Cluj-Napoca, Jud. Cluj

12

Diákszemmel

„Mindent elolvasok, ami érdekesnek tűnik” – olvasmányélményeikről kérdeztük a szatmárnémeti Kölcsey Ferenc Főgimnázium 7. osztályos diákjait

1

2

13

Szülői szemmel

Állandó „pörgésre” ítélve – Koros-Fekete Zsuzsa írása

14

Láthatár

Odaítélték a 2009-es Nobel-díjakat

6

8

15

Magánterület

Tamás és a póclovacok – Demény Péter írása

Lélekjelenlét

Önbizalom, minősítés és az „önmagához viszonyított” gyermek – Kiss Judit beszélgetése Dávid-Kacsó Ágnes pszichológussal

Fotóriport

A máramaroszi Leővey Klára Elméleti Líceum – Balázs László fotóriportja

16

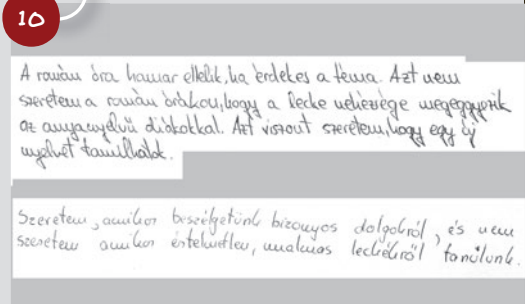
Hivatalos

Futólépésben az érettségi felé – Matekovits Mihálynak, az Oktatási Minisztérium Kisebbségi Főosztálya helyettes vezérigazgatójának írása

4

10

Portré

„Az iskola számomra nem munkahely” – Dunai Erzsébet beszélgetése Rus Fodor Dórával, a tordai Jósika Miklós Elméleti Líceum igazgatójával

Diákszemmel

„Először mindennapi szavakat tanítanak” – tizenegyedikes diákok a román nyelv oktatásáról – Bálint Eszter írása

